

Täysistunto

Keskiviikko 3.9.2025 klo 14.00—16.56

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää alkanutta syksyä kaikille minun puolestani! Suomessa Rikosseuraamuslaitos vastaa vankeuden täytäntöönpanosta ja tutkintavankeuden toimeenpanosta. Hallitusohjelma sisältää useita vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevia tavoitteita. Tällä esityksellä tuodaan osa niistä nyt eduskunnan käsittelyyn.

Ensinnäkin hallitusohjelmaan on kirjoitettu tavoite avolaitossijoitusten edellytysten selvittämisestä siten, että kun tätä päätöstä tehdään, kiinnitetään enemmän huomiota tuomion perusteena olevan rikoksen laatuun ja siihen, onko vanki vaarallinen. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että avolaitokseen ei sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Päätökset tehdään aina tapauskohtaisesti. Näillä muutoksilla selvennetään avolaitokseen sijoittamista ja nykyistä käytäntöä.

Toiseksi hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite varmuusosastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta ja siitä, että tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle ja varmuussijoitukseen. Merkittävin muutosehdotus koskee juuri näitä sijoittamisen edellytyksiä. Sijoitus olisi jatkossa nykyistä selvemmin luonteeltaan turvaamistoimenpide ja osastolle sijoittamisen tavoitteena olisi nimenomaan tulevan rikollisuuden ja vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estäminen. Sijoituksilla pyrittäisiin puuttumaan erityisesti järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja sen aiheuttamiin ongelmiin vankilaympäristössä. Jatkossa myös tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle. Nykyisin se ei ole mahdollista.

Kolmanneksi hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite päihteiden käytön ja salakuljettamisen ehkäisemisestä vankilassa. Tätä kirjausta voidaan edistää monella tavoin, muun muassa sillä, että vankilassa on enemmän teknisiä valvontalaitteita, joihin tämä hallitus onkin lisännyt useita miljoonia, ja myös pysyvää rahoitusta. Mutta tässä esityksessä on ehdotus siitä, että vangin puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskeva päätös voitaisiin jatkossa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

tehdä kahden viikon määräajaksi, mikä helpottaa valvontaa vankilaympäristössä. Nykyisin jokainen päätös tarvitsee tehdä puhelukohtaisesti. Kaikkiaan esityksellä pyritään parantamaan vankilaturvallisuutta, niin vankien kesken kuin tietyistä vartijoidenkin turvallisuutta, ja erityisesti helpottamaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa vankilassa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös vankilaan ottamisen rajoittamista koskevaan sääntelyyn, jotta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa vankilukua voitaisiin säädellä nykyistä paremmin vankiloiden toiminnan turvaamiseksi. Näistähän me saimme kokemusta silloin korona-aikana, ja tässä tosiaan perusteena onkin esimerkiksi laajalle levinnyt tartuntatauti tai esimerkiksi sotatila. Tällöin voitaisiin ottaa rajoituksia käyttöön, ja ehdotuksena on sellaiset vankilaan tulevat tuomitut, jotka tulevat vapaudesta ja joille on määrätty alle kahden vuoden vankeustuomio tai jotka ovat sakkovankeja. Tämä ei siis koske vaarallisimpia vankeja tai mitään erittäin vakavia rikoksia.

Toiveena on, että eduskunta ja perustuslakivaliokunta tämän saisivat käsiteltyä ripeästi, niin kuin muutkin asiat, ja tämä tulisi voimaan keväällä 2026. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

14.06 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnan syysistuntokausi lähti eilen käyntiin, ja heti tänään saimme käsiteltäväksemme erittäin tärkeän lakimuutoksen oikeusministeri Mereltä. Kyse on yhdestä hallituksen tärkeimmistä tavoitteista eli turvallisuuden lisäämisestä. Tänään käsiteltävä muutos koskee vankilaturvallisuuden parantamista. On aivan käsittämätöntä, että vankiloissa, joiden on tarkoitus olla suljettuja rangaistuslaitoksia, rehottavat jengien toiminta ja huumekauppa. Tänä vuonna äärimmäisen vaarallisen muuntohume alfa-PVP:n eli tämän peukun käyttö on lisääntynyt hälyttävästi niin kaduilla kuin vankiloissakin. Sen käytöstä johtuvat aggressiivisuus ja impulsiivisuus ovat aiheuttaneet jo huomattavia turvallisuusriskejä sekä suljetuissa että avovankiloissa. Tilanteeseen puuttamisella on siis kiire.

Sisäministeri Rantanen ja sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasonen ovat jo omalta osaltaan ryhtyneet toimiin ja kutsuneet koolle asiantuntijat kartoittamaan keinoja, joilla peukun käyttö saadaan yhteiskunnallisessa mittakaavassa kuriin. Nyt vankeuslakia ja muita siihen liittyviä lakeja muutetaan siten, että järjestäytyntä rikollisuutta sekä huumeiden salakuljetusta ja käyttöä vankiloissa voidaan jatkossa ehkäistä tehokkaammin.

Tämä tehdään ensinnäkin uudistamalla vankiloiden varmuusosastoja koskevia sääntöjä. Varmuusosastot sijaitsevat tällä hetkellä Riihimäen ja Turun vankiloissa, ja niihin sijoitetaan esimerkiksi vangit, jotka ovat jatkaneet rikosten tekemistä vielä vankilassa ollessaan. Jatkossa varmuusosastoja voidaan hyödyntää tehokkaammin siihen, että järjestäytyneen rikollisuuden ote pystytään katkaisemaan vankilassa oleviin jäseniinsä. Näin vankiloissa käytävää huumekauppaa ja karkaamisyrityksiä pystytään ehkäisemään paremmin sekä parantamaan vankiloiden turvallisuutta. Jatkossa myös tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle. Tämäkään ei aiemmin ollut mahdollista, vaikka tutkintavankeusajat ovat pitkiä.

Samalla vankiloiden henkilökunnan varmuusvankeja koskevia kuuntelu- ja valvontaoikeuksia laajennetaan.

Kolmas merkittävä kohta tässä lakiesityksessä on se, että jatkossa avovankilaan ei enää sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaansa tai vaarantavan laitok-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

sen turvallisuutta. Tämän olisi pitänyt olla itsestäänselvä linjaus jo kautta aikojen, mutta näköjään senkin varmistamiseen tarvittiin perussuomalaiset hallitukseen.

Arvoisa puhemies! Rangaistuksen tavoitteena on saada rikosten tekeminen päättymään. Järjestelmässä on jotain pahasti pielessä, mikäli rikos- ja päihderiippuvuuskierrettä ei saada katkaistua edes suljetussa vankilassa. Kiitos oikeusministeri Merelle siitä, että tämän lakiuudistuksen myötä tilannetta saadaan korjattua merkittävästi parempaan suuntaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.10 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos oikeusministeri Merelle tästä avolaitoksiin sijoittamisen tiukentamisesta mutta myös tästä varmuusosastolainsäädännön tiukentamisesta. On tärkeää, että näitä toimenpiteitä tehdään, varmistaaksemme vankien itsensä mutta myös toisten vankien turvallisuuden.

Itse haluan nostaa esille erityisesti tämän vankilaturvallisuuskysymyksen. Paljon tulee viestiä tällä hetkellä vanginvartijoilta, ja he ovat huolestuneita siitä, että vankilat ovat tällä hetkellä hyvin täynnä vankeja. Te olette esittäneet yhtenä vaihtoehtona paikkojen ostamista Virosta. Miten tämä selvitys on etenemässä?

Haluan antaa kiitosta myös toiselle perussuomalaiselle ministerille, ministeri Mari Rantaselle, vakaviin rikoksiin syyllistyneiden karkottamisesta ja palauttamisesta. Tämä Milan Jaff -tapaus on äärimmäisen tervetullut ja hyvä viesti siitä, että tässä maassa ei tällä tavalla voida toimia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustajat voivat tässä vaiheessa niin halutessaan pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.11 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näihin edustaja Heinosen äsken mainitsemiin kiitoksiin ministeri Merelle ja muillekin perussuomalaisille ministereille voin kyllä täysin rinnoin ja hyvillä mielin yhtyä.

Erityisesti tähän turvallisuuteen, vankiloiden turvallisuuteen, haluan kiinnittää itsekin nyt kovasti huomiota. Siitä todellakin tulee paljon viestiä, ja on hienoa, että tähän nyt tosiaan panostetaan, sekä vartijoiden, henkilökunnan, turvallisuuteen että sitten myöskin muiden vankien turvallisuuteen. Eli nyt kun tehdään sijoituspäätöstä näihin avolaitoksiin, niin tulevaisuudessa kiinnitettäisiin paljon enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja ennen kaikkea vaarallisuuteen, siihen, minkälainen henkilö sinne voidaan laittaa. Eli avolaitokseen ei sijoitettaisi sentyyppisiä vankeja, joiden arvioidaan joko jatkavan tätä rikollista toimintaa tai sitten vaarantavan turvallisuutta. Tästä tulee olemaan monenlaisia muitakin hyötyjä kuin tähän turvallisuuteen liittyen, muun muassa huumeiden käyttö ja salakuljetus vankiloissa ehkä kenties vähenevät ja niinpäin pois. Eli tämä on kaikin puolin kannatettava [Puhemies koputtaa] ja tulee saamaan lakivaliokunnassa perusteellisen käsittelyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

14.13 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan itsekin kiittää ministeri Merta tästä hallituksen esityksestä. Tämä on minusta järkevä, pieni muutos mutta sinänsä tärkeä, ja tällä vaalikaudella on minusta tuotu muutoinkin, kun puhutaan kriminaalipolitiikasta, ihan järkeviä pieniä uudistuksia tai muutoksia, jotka ovat vieneet oikeaan suuntaan. Samaan aikaanhan meillä valitettavasti on tullut tilanne, että meillä vankiloissa on täyttä, kuten täällä on edellä tuotu esille.

Sekin ansaitsee kiitoksen, että vaikka tässä taloudellisessa tilanteessa joudutaan tekemään menosopeutuksia, niin oikeudenhoidon ja vankeinhoidon ja poliisin määrärahoista on kyllä pidetty hyvää huolta.

Siitä, mitä tässä nostettiin edustaja Heinosen osalta esille näitten vankipaikkojen ostamisesta Virossa, itse näkisin, että kyllä meidän tämä vankeinhoito on lähtökohtaisesti itse hoidettava. Mutta meillä on vankiloissa myös paljon virolaisia vankeja. Miksei ensimmäisenä mietittäisi, voisivatko he sen tuomion suorittaa siellä Virossa? Nostan vain tämmöisen kysymyksen. Ja sitten kyllä peräänkuuluttaisin [Puhemies koputtaa] tämmöistä vähän laajempaa keskustelua kriminaalipolitiikasta: mikä on Suomen iso kuva, suunta, mihin mennään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

14.14 Riitta Kaarisalo sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja minunkin puolestani kiitokset ministerille tämän lakiesityksen esittelystä.

Tässä on tosiaan kyse aika mittavasta kokonaisuudesta. Tämä vankeuslain ja tutkintavankeuslain kehittämistyöhän aloitettiin jo vuonna 21, ja tähän silloinen oikeusministeri asetti tämän työryhmän tätä selvitystyötä tekemään. Tämä mietintöhän valmistui viime vuonna.

Tässä on nyt kuitenkin hallitus ihan ehkä ymmärrettävistäkin syistä päätenyt sitten näitä painopisteitä hieman muuttamaan ja toteuttamaan nimenomaan ensisijaisesti näitä hallitusohjelmakirjauksia, ja tämä työ on tarkoitus viedä kahdessa eri osassa eteenpäin. Olisin nyt kysynyt tästä jatkoaikataulusta ministeriltä, miten tämän toisen osuuden tässä nyt sitten on ajateltu etenevän. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

14.15 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos minunkin puolestani ministeri Merelle tästä hyvästä lakiesityksestä. Täytyy tässä todeta sellainen seikka, että vankiloissa meillä on iso ongelma sen suhteen, että ollaan vähän niin kuin hävitty tämä peli, koska me ei pystytä puuttumaan siihen, että rikosten tekeminen jatkuu vankilan sisällä. Siihen tämä uusi laki tuo kyllä merkittävän parannuksen: lisää toimivaltuuksia ja lisää mahdollisuuksia estää ja rajoittaa sitä rikollista toimintaa vankilan sisäpuolella.

Toinen tärkeä seikka itselleni, minkä näen tässä, on se, että näillä tiukennuksilla pystytään osoittamaan se, että mikäli vanki ei käyttydy eikä noudata vankilan sääntöjä, niin siitä myöskin jatkossa saa seuraamuksia. Esimerkkinä vaikkapa avolaitosten osalta: niissä on voinut olla niin, että on siirretty vain toiseen avolaitokseen, kun ei noudateta sen laitoksen sääntöjä. Jatkossa pitää sitten palauttaa vankilaan tai tehdä muita tiukempia toimia.

Järjestäytyneelle rikollisuudelle pitää osoittaa, että yhteiskunnalla on keinoja puuttua heidän toimintaan myöskin vankiloiden sisäpuolella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.16 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä pyritään puuttumaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa, ja tavoitteena on ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankilassa — erittäin tärkeitä tavoitteita. Haluan muistuttaa kuitenkin, että samalla on erittäin tärkeää muistaa se, että tässä varmuusosastolle sijoittamisessa puheluiden ja tapaamisten kuuntelussa on kyse voimakkaasti perusoikeuksiin puuttuvasta sääntelystä, ja sen takia on tosi tärkeää, että käsittelemme tämän huolellisesti ja näistä edellytyksistä säädetään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, koska perusoikeudet koskevat yhtä lailla vankeja, vaikka vangit usein jäävät keskustelussa marginaaliin.

Tilanne on tällä hetkellä se, että Suomen vankilat ovat täynnä. Itse vierailin viime viikolla Keravan ja Jokelan vankiloissa, ja siellä kyselin tästä, mitä mieltä ollaan tästä ministerin ehdotuksesta Viroon lähettämisestä ylitäysistä vankiloista. Siellä kyllä vanginvartijat sanoivat, että tämä ei missään tapauksessa ole toimiva malli. Olisi mielenkiintoista, [Puhemies koputtaa] vaikka se ei ole tämän aiheena, kuulla joku kommentti vielä ministeriltä tästä, miten tämä asia teillä etenee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä. [Mira Nieminen: Arvoisa puhemies! — Veijo Niemi: Anteeksi, perutaan! — Juho Eerola: Kuuntele nimi loppuun saakka!]

14.17 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, Leena Meri, tästä esityksestä.

On perusteltua, että avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä tiukennetaan, sillä olemme nähneet todellakin tapauksia, joissa avolaitokseen päätnyt vanki jatkaa edelleen rikollista toimintaa. Tämä ei ole oikeudenmukaista niin henkilökuntaa kuin muitakaan vankeja kohtaan.

Erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen vankiloissa on välttämätöntä, ja varmuusosaston pitää olla nimensä veroinen ja tarkoitettu juuri sitä varten, että esitys antaa sitten viranomaisille paremmat mahdollisuudet myöskin estää rikollisverkostojen toimintaa. On myös tärkeää, että tutkintavankeja voidaan sijoittaa näille osastoille, että heidän toimintansa ei vaaranna tosiaan turvallisuutta.

Turvallisuuden takaaminen edellyttää myös tiukempaa valvontaa. Puheluiden määräaikainen kuuntelu ja lapsitapaamisten yhteydessä tapahtuvien keskustelujen tallentaminen voivat tuntua rajoittavilta, mutta niiden tarkoitus on estää laitonta viestintää ja huumausainneiden salakuljetusta. Tämä kaikki on valitettavasti välttämätön toimenpide.

Hallituksen esitys on tasapainoinen ja tarpeellinen kokonaisuus. Se ei kavenna [Puhemies koputtaa] oikeuksia perusteettomasti. — Kiitos tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

14.19 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti kannattava ajatus, että avovankiloihin ei sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan vaarantavan vankilan turvallisuutta, mutta haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että vankiloiden turvallisuutta voidaan parantaa ennen kaikkea riittävällä henkilöstöresurssilla. Kaivelinkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

vähän vankien määriä, jotka ovat vahvasti nousussa. Vuonna 2021 vankeja oli 2 743 ja tämän vuoden alussa jo 3 590, siis lähes tuhat vankia enemmän. Vankiloiden henkilökunta pitääkin tilannetta kestävämmänä ja työtä vankiloissa riskialttiina ja kuormittavana, ja Rikosseuraamuslaitos on arvioinut, että tarvittaisiin peräti 500 uutta työntekijää.

Eristysolosuhteisiin liittyy tietysti haittoja, ja on myös riski, että siellä vanki muuttuu entisestään vaarallisemmaksi, ja siksi silloinkin olisi syytä varmistaa, että olisi myös panostusta sosiaaliseen kuntoutukseen ja terveydenhuoltoon. Toivon, että nämä näkökulmat otetaan huomioon tätä arvioitaessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Niemi, olkaa hyvä.

14.20 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Pahoittelut, ei kuulunut tämä mikrofoni vielä näin kesän jälkeen. — On todella tärkeitä, kuten ministerin esityksessä on, jos me saadaan tällä parannettua niin vankien välistä turvallisuutta kuin vartijoiden turvallisuutta. Itse olen aika paljon edelleen tekemisissä Pirkanmaan Kylmäkosken vankilan vartijoiden kanssa, koska he ovat monen vuoden takaa tuttuja.

Lähinnä kysyisin sellaista asiaa, kun viime valtuustokauden lopulla esiintyi muun muassa Lempäälässä kunnanhallituksessa kysely siitä, olisiko Lempäälällä tarjota lähempänä Tampereen käräjäoikeutta uutta suljettua vankilaa ja avovankilapaikkaa: ovatko nämä suunnitelmat millään tavalla edenneet, eliikkä että tulisi uusia vankiloita? Kylmäkoskihan on aivan pullollaan vankeja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.21 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyvä lakiesitys, joka ehkäisee järjestäytyntä rikollisuutta, päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankiloissa. Lailla siis parannetaan vankilaturvallisuutta.

Puhemies! Avolaitokseen ei sijoiteta jatkossa vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa taikka vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. On erittäin tärkeää, että varmuusosaston sääntely muuttuu vankilaturvallisuutta parantavaksi. Jatkossa tutkintavangin voi tarvittaessa siirtää varmuusosastolle, mikä on tällä hetkellä mahdotonta. Lisäksi varmuusosastolle sijoittaminen perustuu kokonaisarviointiin vangin turvallisuudesta, mikä mahdollistaa paremmin järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan puuttumisen vankiloissa.

Puhemies! Tämä lakikokonaisuus vastaa hyvin perussuomalaisten pitkäaikaisia kriminaalipolitiikan näkemyksiä ja lisää vankilaturvallisuutta. Iso kiitos, ministeri Meri, työstäsi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä edustaja Rasinkangas. Sitten siirrymme puhujalistalle.

14.22 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Merelle erittäin erinomaisesta lakiesityksestä.

Me todellakin tarvitaan vankiloihin lisää turvallisuutta. Yhä enenevässä määrin vanginvartijat kohtaavat vankilassa paitsi fyysistä myös henkistä väkivaltaa. Mutta tärkeää on, että tässä uudessa lakiesityksessä kiinnitetään enemmän huomiota rikoksen laatuun ja vangin vaarallisuuteen, kun punnitaan hänelle paikkaa, onko se avolaitos vai suljettumpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Ennen kaikkea tällä pyritään ennaltaehkäisemään päihdehaittoja. Päihteitä tänä päivänä vankilaan yhä enenevässä määrin pystytään salakuljettamaan ja käyttämään. — Eipä muuta. Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja nyt palaamme puhujalistalle. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.23 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä muutetaan vankeuslakia, tutkintavankeuslakia ja puolustustilalakia. Kyseessä ei ole vain lakitekninen uudistus, vaan tärkeä toimenpide vankilaturvallisuuteen, sen parantamiseksi ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Tiedämme, että järjestäytynyt rikollisuus pyrkii vaikuttamaan myös vankiloissa. Tällä esityksellä hallitus vahvistaa määrätietoisesti yhteiskunnan kykyä vastata tähän uhkaan. Vankilat eivät saa olla rikollisuuden kasvualustoja. Myös vankiloissa on oltava turvallista.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä tiukennetaan avovankilaan sijoittamisen ehtoja. Jatkossa sijoituspäätöksissä on kiinnitettävä huomiota paitsi vangin rikoshistoriaan ja vaarallisuuteen myös riskiin jatkaa rikollista toimintaa. Tavoitteena on estää se, ettei avovankilaan päädy henkilöitä, joilla on suuri riski jatkaa rikollista toimintaa tai vaarantaa laitoksen turvallisuutta. Tämä on tervetullut ja perusteltu linjaus.

Arvoisa puhemies! Toinen keskeinen muutos liittyy varmuusosastolle sijoittamiseen. Esityksellä selvennetään, että varmuusosasto on nimenomaan turvaamistoimi, ei seuraamus. Sen avulla voidaan estää tulevaa rikollisuutta, esimerkiksi huumekauppaa tai muiden vankien painostamista. Jatkossa myös tutkintavangit voidaan sijoittaa varmuusosastolle, mikä on tärkeä keino, kun turvallisuus on uhattuna. Samalla turvataan myös niiden vankien oikeudet, jotka haluavat irtautua rikollisesta elämästä. Esityksessä luovutaan käytännöstä sijoittaa vanki varmuusosastolle hänen oman turvallisuutensa vuoksi. Vangeilla on oikeus suorittaa rangaistus ilman pelkoa väkivallasta tai painostuksesta, ja tämä vaatii turvalliset olosuhteet koko vankilassa.

Arvoisa puhemies! Kyse on siitä, että suojellemme yhteiskuntaa mutta samalla pidämme kiinni oikeusvaltion periaatteista. Tämä on turvallisen Suomen rakentamista. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

14.26 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Syksyn istuntokausi alkaakin heti mieluisalla esityksellä, kun käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta. Esitys perustuu hallitusohjelmasta löytyviin kirjauksiin, ja vankeuslain uudistukset ovat vahvasti osa perussuomalaisen ajamia tavoitteita. Tarkoituksena on, että sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitettäisiin enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Esimerkiksi avolaitokseen ei sijoitettaisi enää sellaisia vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai jotka vaarantaisivat laitoksen turvallisuuden. Avainsana tässä on ennaltaehkäisy.

Varmuusosastot perustettaisiin jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä eikä erillisillä päätöksillä. Varmuusosastosijoitus on luonteeltaan turvaamistoimi, jossa vanki asetetaan tarkempaan valvontaan tulevien rikosten tai muun vankilaturvallisuutta vakavasti vaaran-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

tavan toiminnan estämiseksi. Samalla pyritään ehkäisemään järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa sekä päihteiden käyttöä mutta myös salakuljetusta vankiloihin. Esimerkiksi puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi ja varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelut lasten kanssa tapaamisissa voitaisiin kuunnella ja tallentaa. tarkoituksena on valvoa epäiltyä rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää.

Arvoisa puhemies! Järjestäytyneeseen rikollisuuteen linkittyneitä henkilöitä ei enää lähtökohtaisesti laitettaisi avolaitoksiin, vaikkei nyt täysin poissuljetakaan sitä mahdollisuutta. Sijoitus perustuu tietysti aina tapauskohtaiseen harkintaan. Tämä on kuitenkin oikein tervetullut uudistus. Selvitysten mukaan tällaisia jr-henkilöitä saisi entistä matalammalla kynnyksellä laittaa varmuusosastolle. Myös tutkintavankien sijoittaminen varmuusosastolle ehdotetaan mahdollistettavaksi. Ehdotus parantaisi siis Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia puuttua rikolliseen toimintaan jo tutkintavankeuden aikana.

Arvoisa puhemies! Esitys on hyvä jatko sille vankiloihin liittyvien uusien lakien sarjalle, jota perussuomalainen oikeusministeri Leena Meri on jo tähänkin asti tuonut Suomen lakiin taistelussaan rikollisuutta vastaan. Hyviä esityksiä on tällä hallituskaudella vielä tiedossa runsaasti, ja toivotan kovasti tsemppiä ja jaksamista oikeusministeriön ahkerille työntekijöille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.30 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan käsittelyssämme on hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta. Sitä on tässä ministeri Meri hyvin jo esittänyt ja pohjustanut. Tämä esitys sisältää ehdotuksia, joilla pyritään tosiaan vähentämään muun muassa päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankiloissa.

Puheluiden kuuntelua koskevat päätökset voitaisiin jatkossa tehdä määräajaksi, ja varmuusosastoilla myös lapsen tapaamisen yhteydessä käydyt keskustelut voitaisiin kuunnella ja tallentaa. Tämä on herkkä mutta välttämätön kysymys turvallisuuden varmistamiseksi. Tavoitteena ei ole rajoittaa perhesuhteiden ylläpitämistä vaan estää väärinkäytökset ja laitosten ulkopuolisiin rikollisiin verkostoihin liittyvä viestintä.

Voin omalta puolelta kertoa, että tutkintavankeudesta on kokemusta, ja näenkin erittäin hyvänä, että tämä tuo nyt viranomaisille selkeämmät välineet puuttua näihin tilanteisiin, joissa vankilaturvallisuus olisi muuten vakavasti uhattuna. Tosiaan on tärkeää huomata, että muutos koskee tutkintavankeja, jolloin turvallisuusriskit voidaan hallita paremmin jo varhaisessa vaiheessa.

Lisäksi tosiaan esityksessä on mukana teknisluonteisia muutoksia vankeuslakiin, tutkintavankeuslakiin ja puolustustilalakiin, ja näillä muutoksilla varmistetaan, että lainsäädäntö pysyy ajan tasalla ja selkeänä.

Arvoisa puhemies! Esitys perustuu hallitusohjelman tavoitteisiin vahvistaa turvallisuutta ja vähentää rikollisuutta. Olen erittäin tyytyväinen tästä kriminaalipoliittisesta suunnasta, missä teemme johdonmukaista työtä tällä saralla. Meillä on velvollisuus turvata vankiloiden henkilökunta, vangit itse sekä koko yhteiskunta mahdollisilta rikollisilta väärinkäytöksiltä.

Kävimme tässä kesän aikana eduskunnan poliisiverkoston kanssa tutustumassa myös Vantaan vankilaan, ja täällä kuulin vankilan arjesta ja näistä turvallisuuteen liittyvistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

seikoista, ja voin tässä yhteydessä todeta, että tämä esitys tukee myös heidän toiveitaan näiltä osin. Pidän hallituksen esitystä hyvin perusteltuna ja tarpeellisena myös itse, ja se vahvistaa tosiaan vankeinhoidon turvallisuutta monin eri keinoin rikollisuuden torjumiseksi näissä laitoksissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

14.32 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies, ministeri! Järjestäytyneen rikollisuuden kasvu ei näy vain poliisin työssä vaan myös vankiloissamme. Yhä suurempi määrä vankeja kuuluu järjestäytyneisiin rikollisryhmiin, niin sanottuihin jr-ryhmiin. Nämä henkilöt muun muassa pyörittävät huumekauppaa vankiloiden sisällä, kiristävät ja pakottavat muita vankeja ja heidän omaisiaan rikoksiin sekä lupaavat palkkioita vankilaturvallisuudesta vastaavien henkilöiden pahoinpitelyistä.

Pidän hyvinkin perusteltuna puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiin vankiloissa, joten kiitos ministerille tästä hallituksen esityksestä.

Arvoisa puhemies! Suljetuissa vankiloissa suorittaa samanaikaisesti tuomiota noin 1 700 monipäihderiippuvaista henkilöä ja 200—300 ammattimaista huumekauppiasta. Se, että lähinnä huumekaupan ympärille rikollisorganisaatioihin kuuluvat vangit ovat samoilla osastoilla vakavasti monipäihderiippuvaisten vankien kanssa, vaikeuttaa huomattavasti vankien kuntoutumista, ylläpitää ammattirikollisten luomaa vankilahierarkiaa sekä aiheuttaa riskejä sekä vankien että henkilökunnan turvallisuudelle.

Nykyinen tilanne ei tue vangin yrityksiä irtautua huumeista ja rikollisesta elämäntavasta. Siksi hallituksen esittämät lakimuutokset, joiden tavoitteena on ehkäistä vankiloista käsin johdettua huumekauppaa, huumeiden salakuljetusta vankiloihin sekä niiden kauppaa ja käyttöä siellä eristämällä järjestäytyneisiin rikollisryhmiin kuuluvat vangit ja tutkintavangit varmuusosastoille sekä seuraamalla systemaattisesti heidän kommunikointiaan vankilan ulkopuolisten henkilöiden kanssa, ovat mielestäni tarpeellisia.

Myös sakko- ja lyhytaikaisvankien päihdekuntoutuksen lisääminen ja valvonnan tämentäminen sekä avolaitoskelpoisuuden ehtojen tiukentaminen suhteessa järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneisiin vankeihin tukevat kuntoutumista ja vähentävät uusinta-rikollisuutta.

Arvoisa puhemies! Vankiloiden yliasutus ja järjestäytyneen rikollisuuden vaikutus vankiloissa korostaa samalla Rikosseuraamuslaitoksen resurssipulaa ja henkilöstön työkuorman ongelmia, jotka myöskin heikentävät mahdollisuuksia tehdä vaikuttavaa kuntoutustyötä rikoksiin syyllistyneiden vankien kanssa. Henkilöstön työaika kuluu yhä enemmän valvonnan ja turvallisuuden ylläpitoon sekä muihin oman ydinosaamisen ulkopuolisiin tehtäviin, jolloin vangeille laaditut rangaistusajan suunnitelmat jäävät usein vain paperille.

Vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on edistää myös vangin elämänhallintaa, rikoksettomaan elämäntapaan siirtymistä ja yhteiskuntaan sijoittumista, mutta käytännössä esimerkiksi suljetun vankilan sellissä vietetty pitkäaikainen eristäminen voi päinvastoin syrjäyttää ja vaikeuttaa näitä tavoitteita. Siksi pidän myös välttämättömänä, että Rikosseuraamuslaitoksella panostetaan paitsi turvallisuuden ylläpitoon myös resursseihin ja henkilöstön osaamiseen, jotta kuntouttavaa työtä voidaan tehdä laadukkaasti ja vangit saavat tosiasiallisia mahdollisuuksia irtautua rikollisuudesta. Tämä on avain rikollisuuden uusimisen ehkäisyyn ja turvallisemman yhteiskunnan rakentamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Arvoisa puhemies, ministeri! Viime eduskuntakaudella lakivaliokunta vieraili Norjassa Bastøyn vankisaarella, jossa kuntoutuksella työllä on saatu hyviä tuloksia. Uusimisprosentti on 18 prosenttia eli lähes puolet pienempi kuin Norjan suljetuissa laitoksissa, joissa uusimisprosentti on 30. Suomessa uusimisprosentti on 60, joten tällä saralla meillä on vielä paljon tehtävää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.36 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Käsittelemme tänään hallituksen esitystä, joka koskee vankeuslain muutoksia. Esityksen tavoitteena on parantaa vankilaturvallisuutta, ehkäistä päihitteiden salakuljetusta ja käyttöä vankiloissa sekä torjua järjestäytyneitä rikollisuutta. Nämä tavoitteet ovat tärkeitä ja vastaavat hallitusohjelman kirjauksia.

Avolaitokseen sijoittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi. Jatkossa päätöksenteossa kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Avolaitokseen ei siis enää sijoitettaisi vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Tämä on perusteltua, sillä avolaitoksen olosuhteet ovat vapaammat kuin suljetussa vankilassa, ja siellä olevien vankien on kyettävä noudattamaan sääntöjä ja sitoutumaan rikoksettomuuteen.

Esityksessä luovutaan myös määräaikaisista avolaitossijoituksista. Jos vanki täyttää avolaitokseen sijoittamisen edellytykset, ovat ne lähtökohtaisesti toistaiseksi olemassa. Mikäli tilanne muuttuu, voidaan vanki joka tapauksessa siirtää takaisin suljettuun vankilaan. Näin poistetaan myös oikeudellisesti ongelmalliseksi koettu määräaikaisten sijoitusten järjestelmä.

Arvoisa puhemies! Varmuusosastojen osalta sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan niiden luonnetta turvaamistoimenpiteenä. Varmuusosastot perustettaisiin jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä, ja niiden tarkoituksena olisi nimenomaan estää tulevaa rikollisuutta sekä turvallisuutta vakavasti vaarantavaa toimintaa vankiloissa. Tavoitteena on erityisesti puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan.

Uudistuksilla mahdollistettaisiin myös tutkintavankien sijoittaminen varmuusosastolle. Tämä on merkittävä parannus, sillä myös tutkintavankeuden aikana voidaan pyrkiä jatkamaan rikollista toimintaa tai vaarantaa vankilan turvallisuutta. Lisäksi esityksessä säädettäisiin varmuusosastolle sijoitetun vangin tapaamisen valvonnasta. Lapsen tapaamisessa käyty keskustelu voitaisiin kuunnella ja tallentaa ensisijaisesti silloin, kun paikalla on myös täysi-ikäisiä. Tämä vastaa eduskunnan oikeusasiamiehen esittämiä huomioita.

Esitys sisältää myös muutoksia viestinnän valvontaan. Puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten jo nykyisin on mahdollista vangin kirjeiden osalta. Tällä parannetaan Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia valvoa erityisesti rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää.

Arvoisa puhemies! Suomen vankeinhoito perustuu toisaalta rikoksettomaan elämäntapaan tukemiseen, toisaalta yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen. Nyt käsitteilyssä oleva esitys vahvistaa vankilaturvallisuutta ja antaa viranomaisille paremmat työkalut puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Samalla se selkeyttää avolaitossijoitusten ehtoja ja lisää johdonmukaisuutta.

Edustaja Niemi toikin täällä jo esille kysymyksen siitä, onko tällä esityksellä vaikutusta vankilaverkostoon — jos ministeri Meri tähän voisi selvyyttä tuoda.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Haluan lopuksi kiittää oikeusministeri Leena Merta ja ministeriötä hyvästä valmistelutyöstä tämänkin tärkeän kokonaisuuden eteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika lähestyy loppuaan, annan nyt vastauspuheenvuoron ministeri Merelle. Muuten keskustelua jatketaan myöhemmin tässä istunnossa. — Ministeri Meri, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

14.40 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos kannustuksesta. Teemme todella paljon töitä oikeusministeriössä, mutta lähden vastailemaan näihin erittäin tärkeisiin kysymyksiin, joita tuli useita.

Vankilaverkko oli semmoinen asia, mihin tartuin heti. Mielestäni se oli jäänyt hyvin hajanaiseksi ja ehkä sekavaksikin, ja aina tipoittain, mielestäni — tämä on henkilökohtainen mielipide — niitä paikkoja katseltiin. Hallitusohjelmassahan me totesimme, että lähдемme kehittämään vankilaverkkoa, ja näin on tapahtunut. Meillä on ministeriössä perustettu, kutsun sitä itse nimellä vankilanyrkki, jota johtaa kansliapäällikkö, ja siinä on mukana Rikosseuraamuslaitos ja rikosoikeuden asiantuntija. He käyvät läpi sitä tulevaisuutta, tarvetta, vankilalainsäädännön tarvetta, ja myös vastaavat kysymyksiin ja etsivät oikeudellista tietoa minulle, jos tarvitsen sitä johonkin asiaan, kuten nyt tekevät selvitystä tästä ulkomaisen vankilan vuokraamisen mahdollisuudesta.

Kysymys on siitä, että meillä täytyy olla lainsäädäntörunko. Mikäli esimerkiksi tulee tilanne, että meillä vankiloita joudutaan sulkemaan, tulee tilanne, kriisitilanne, vaikka sota-tilanne, niin ei kai me nyt niitä kaikkia vapauteen voida tietenkään päästää, vaan meillä täytyy olla siirtomahdollisuus. Pitää olla lainsäädäntö valmiina, niin kuin kaikessa varautumisessa. Ei voi olla niin, että me aletaan sitten sitä lakia väkertää. Pitää olla selvitettyä tämä asia, että kaikki on kunnossa ja mitä lakeja pitäisi muuttaa. On tullut argumentteja, että tämä ei olisi mahdollista, mutta sanoisin, että esimerkiksi Ruotsi on oikeusvaltio ja Tanskalla on myös omat sopimuksensa eli kyllä tämä mahdollista on, mutta me selvitämme samalla myös sen, mitä se maksaisi. Varmasti voi olla näin, että se tulee halvemmaksi järjestää Suomessa, mutta kuten sanoin, meillä pitää olla tämäkin takataskussa, jos me joskus tarvitsemme. Tämä vastaus siihen, ja tämä ei koske pelkästään Viroa, vaan pyysin nimenomaan selvittämään tämän Viron ja Ruotsin välisen sopimuksen yksityiskohdat, koska se on erittäin mielenkiintoinen. Olen tästä puhunut Ruotsin oikeusministeri Strömmerin kanssa, ja katsotaan, miten heillä parlamentin käsittely etenee.

No, mitä tulee sitten vankiloiden yliasutukseen. On tärkeätä, että tästä keskustellaan täällä. Tätä on nyt selvitetty meillä, että mistä tämä yliasutus johtuu. Viime kaudella on arvioitu väärin — en syyttele tässä ketään, vaan totean, että on käynyt ilmi, että on arvioitu väärin vankimäärän kasvu. Elikkä viime kaudella seksuaalirikoslainsäädäntö ja se, että tuomioistuimet ovat alkaneet antaa ankarampia rangaistuksia henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista muun muassa — voihan se olla näin, että rikokset ovat myös raaistuneet — on aiheuttanut yliasutusta, ja meillä on tilanne se, että meillä nyt valmistuu tämän vuoden loppuun mennessä 200 vankipaikkaa. Nämä päätökset on tehty viime kaudella. Se purkaa tämänhetkistä yliasutusta jonkun verran, mutta ei ratkaise sitä missään tapauksessa.

Sitten on hyvä huomata, että meillä on lähitulevaisuudessa päätöksiä tehtävä vankiloiden kunnosta, koska meillä esimerkiksi on, muistaakseni, tällä hetkellä noin parisataa vankipaikkaa jatkuvasti siinä tilanteessa, että siellä tehdään kunnostuksia, jolloin meillä on ne pois käytöstä. Meidän tulisi ratkaista huonokuntoisten vankiloiden tai hyvinkin lähellä sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

olevien kohdalla, teemmekö uuden vai kunnostamme sen. Meillä ei tällä hetkellä oikeusministeriössä ole niihin rahoja varattu.

Tämän hallituksen kriminaalipoliittiset kiristykset lisäävät vankipaikkoja arviolta reilut 300. Tällä hallituksella on rahoitus niihin ihan joka ikiseen. Me neuvottelimme rahat, 12 miljoonaa, silloin hallitusneuvotteluissa, ja lisäksi olemme budjeteissa saaneet lähes 200 paikkaa koskien tätä laittomien ampuma-aseiden hallussapidon rangaistusten kiristystä. Ja näihin kaikkiin olemme huolehtineet paikat. Ja näitä tulee nyt tässä tämän hallituskauden aikana yhteensä lisää nelisensataa paikkaa eli 425 tarkalleen ottaen. Elikkä täytämme meidän hallitusohjelmakirjaukset ja täytämme sitä lisäasutusta. Mutta joka tapauksessa tilanne on se, että näihin pitää jatkossakin entistä enemmän panostaa ja miettiä erilaisia rangaistusmuotoja.

Ulkomaisten vankien siirto omiin maihinsa on ollut minulla jatkuvasti keskusteluissa, mutta tutkintavankeja ei voi siirtää, kun kysymyksessä ei ole vielä esimerkiksi lainvoimainen ratkaisu.

Pirkanmaalle on tulossa vankila, mutta paikkakuntaa ei ole vielä päätetty. Siellä on keskusteluita Risen ja Senaatin kanssa, ja oikeusministeriössä se sitten aikanaan katsotaan. — Kiitos, nyt loppui aika.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.45.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.28.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kallio.

16.29 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yleisradio uutisoi reilu kuukausi sitten oikeusministeriön selvityksestä vankien siirtämiseksi Viroon suorittamaan rangaistuksiaan. Tämä kuvastaa hyvin sitä, missä tilanteessa ollaan jo ennen kuin hallituksen toteuttamat lakimuutokset vaikuttaisivat täysimääräisesti. Ylen uutisen mukaan Rikosseuraamuslaitos vastustaa ehdotusta vankien siirtämisestä Viron vankiloihin. Suomessa vankilat ovat ylikäytössä, käyttöaste noin 110 prosenttia. Vankilavuosi maksaa Suomessa keskimäärin 80 000 euroa. Vankimäärä Suomessa on poikkeuksellisen korkea, noin kolme- ja puolituhatta, mikä johtuu lainsäädäntömuutoksista ja tiukentuneista rangaistuksista. Ehdotus vankien lähettämisestä Viroon sisältää juridisia haasteita. Mukana on myös käytännön ongelmia vankien oikeuksista ja hoidosta. — Nämä siis poimintoja tuosta Ylen uutisesta.

Arvoisa puhemies! Mistä tässä hallituksen esityksessä on kyse? Hallitus esittää muutoksia vankeus- ja tutkintavankeuslakiin. Tärkeimmät muutokset koskevat vangin sijoitusta avolaitokseen ja varmuusosastolle. Muutosten tavoitteena on parantaa vankilaturvallisuutta ja torjua järjestäytyntä rikollisuutta hallitusohjelman mukaisesti, kuten täällä on tänään hyvin tuotu esille. Tavoitteena on puuttua järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

vankiloissa, mikä on äärimmäisen tärkeä asia. Vankilan on myös oltava turvallinen työpaikka henkilökunnalle — edelleen tärkeitä ja hyviä tavoitteita.

Esitys pyrkii varmistamaan, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan vankilaturvallisuutta. Vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen kiinnitettäisiin harkinnassa nykyistä enemmän huomiota. Varmuusosastosijoitus olisi jatkossa nykyistä selvemmin luonteeltaan turvaamistoimenpide, jonka tavoitteena on estää tulevia rikoksia ja vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavaa toimintaa. Varmuusosastosijoituksella pyritään puuttumaan erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa.

Esityksen tavoitteena on myös ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta. Esimerkiksi puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä määräajaksi. Tällä yhteenäistettäisiin menettelyä kirjeen lukemiseen, jota koskeva päätös voidaan tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten sekin on tänään hyvin tuotu täällä esille. Esimerkiksi henkilökunnan valvontamahdollisuuksia erityisessä lapsen tapaamisessa laajennettaisiin varmuusosastolla.

Hallituksen esityksen mukaan esitys ei lisäisi juurikaan Rikosseuraamuslaitoksen menoja vaan ne pystyttäisiin hoitamaan olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Tämän väitteen perustelu jää kuitenkin hieman hämärän peittoon.

Arvoisa puhemies! Lakiluonnoksen lausuntopalautteessa on luettavissa seuraavia oleellisia huomioita: Tuomioistuimet muistuttavat jälleen kerran, että muutos lisää heidän työmääräänsä. Vankien muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, THL, huomautti, että Suomessa ei ole olemassa mittareita, joilla vankien vaarallisuusastetta arvioitaisiin. Pitkäaikainen eristäminen eristyksellissä lisää myös itsemurhariskiä. Esityksessä ei mainita, miten terveydenhuollolle määrättyjen tehtävien vastaavasti oletettava kasvu otetaan huomioon resursoinnissa tai/ja osaamisessa. Vankilavirkailijain Liitto toi esille, että varmuusosastoja tulisi olla useammassa vankilassa kuin nykyään on. Naisvangeille ei ole niitä lainkaan, ja kuitenkin on naisvankeja, joiden turvallisin sijoituspaikka olisi todennäköisesti varmuusosasto.

Arvoisa rouva puhemies! Lainsäädännön muutoksissa, tässä tapauksessa liittyen rangaistusten kiristämiseen, varjoon on jäänyt se, mikä on suomalaisten vankiloiden kyky vastata tehtyihin muutoksiin. Suomessa vankilat ovat ylitäynnä täyttöasteen ollessa noin 110 prosenttia. Rangaistusten kiristämiset lisäävät vankimäärää entisestään. Hallitus on samaan aikaan laittanut myös vankiloista huolehtivan Rikosseuraamuslaitoksen leikkauslistalle vuosiksi 2025—2028.

Monessa asiassa elämässä on kyse halujen ja kykyjen tasapainosta. Tämä on hyvä myös muistaa jokaisessa esityksessä, jota hallitus tekee: pelkkä kova halu johonkin ei takaa kyvykkyyttä sen toimivaan toteutukseen. Myös tässä hallituksen esityksessä tulee huolella tarkastella tätä tasapainoa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Rasinkangas.

16.33 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on parantaa oikeusjärjestelmän tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta samalla ottaen huomioon kansallinen turvallisuus ja yksilön oikeudet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Avovankilassa vankien asuinolosuhteet ovat vapaammat kuin suljetussa vankilassa. Päätöksiä siirtää vanki avolaitoksesta suljettuun vankilaan tehdään vuositason noin 500–550 kappaletta. Kyse on tilanteista, joissa vanki on tavalla tai toisella rikkonut avolaitokseen sijoittamisen ehtoja tai ei muusta syystä enää sovellu avolaitokseen. Kurinpitovikkomukset avolaitoksissa liittyvät tyypillisesti sijoituksen ehtojen rikkomiseen, kuten luvattomaan poistumiseen, avolaitoksen järjestyssäännön rikkomiseen tai päihitteettömyysvelvollisuuden rikkomiseen. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitettäisiin enemmän huomiota rikoksen laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Tavoitteena on, ettei avolaitokseen sijoitettaisi vankeja, joilla on rikosten jatkamisvaara, tai jos heidän sijoittamisensa avolaitokseen muutoin vaarantaisi vankilan turvallisuutta.

Varmuosastolle sijoittamisen edellytyksiä muutetaan vastaamaan osaksi vankilan turvaamistoimenpiteitä. Varmuosastot perustetaan jatkossa vankiloiden järjestyssäännöissä. Varmuosastosijoitus on luonteeltaan turvaamistoimi, jossa vanki asetetaan tarkempaan valvontaan. Kyseessä on siis se, että turvataan vangin omaa ja toisten turvallisuutta. Osastolta on poistettu sellaiset tavarat ja esineet, jotka aiheuttaisivat vaaraa henkilökunnalle tai vangeille itselleen, ja siellä valvonta on tiukempaa ja tehokkaampaa. Varmuosastoilla vangit eivät saa käyttää omia vaatteitaan. Syynä on se, että jengiläiset eivät voi tuoda vaatteissaan jengivärejä tai ilmentää kuulumista järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja tiettyyn jengiin. Värejä käytetään painostuksen ja statuksen osoittamiseen, mikä luonnollisesti on vankilassa kiellettyä, ja perusteena on turvallisuus. Varmuosastolle sijoitetaan korkean riskin vankeja, kuten järjestäytyneen rikollisuuden vankeja ja sellaisia, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin vankeusaikana. Tällä kaikella on tavoitteena tulevan rikollisuuden tai vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estäminen sekä varhaisemmin puuttumisen mahdollistaminen erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa.

Esityksen toimien tavoitteena on ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankilassa, ehkäistä huumausainerikollisuutta vankilassa, karkaamisen tai vapauttamisyrittäksen estäminen, tai jos vanki muulla tavoin vakavasti vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta tai muun henkilön terveyttä vankilassa.

Tärkeä uudistus on myös tutkintavangin sijoittaminen varmuosastolle. Tällä lailla mahdollistetaan myös tutkintavangin sijoittaminen varmuosastolle. Tutkintavankeuden kesto voi olla pitkä, ja varmuosastolle sijoittaminen mahdollistaa nykyistä aikaisemmin puuttumisen, jos tutkintavankeudessa oleva pyrkii jatkamaan rikollista toimintaa tai vakavasti vaarantaa vankilan turvallisuutta. Tämä parantaa myös Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia puuttua rikolliseen toimintaan myös tutkintavankeuden aikana.

Esityksen mukaan puhelun kuuntelemista koskeva päätös voidaan jatkossa tehdä kahden viikon määräajaksi, kuten nykyisin on myös kirjeen lukemista koskeva päätös. Vangin keskustelu lapsen tapaamisessa voidaan jatkossa kuunnella ja tallentaa. Näillä toimilla parannetaan mahdollisuuksia valvoa erityisesti epäiltyä rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää. Avolaitossijoituksen mahdollisuutta ei kuitenkaan poissuljeta automaattisesti yhdeltäkään vankiryhmältä, vaan sijoittelupäätökset tehtäisiin edelleen tapauskohtaisesti harkiten.

Arvoisa puhemies! Suomessa on tällä hetkellä liian vähän vankipaikkoja verrattuna rikoksesta ehdottomaan vankeuteen tuomittujen määrään, ja vankipaikkoja siis jonotetaan. Keväällä 2025 Iltalehti uutisoi otsikolla ”Vankiloissa on hengenvaarallinen ongelma —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

työntekijöiltä hätähuuto”. Lehdessä kerrotaan, että kaikki Suomen vankilat ovat täynnä ja henkilökunta pelkää pahinta ja että vankien määrä on kasvussa. Tämän vuoksi onkin hyvä, että tämä hallitus on laittanut rahaa myös vankipaikkojen lisäämiseen. Tämä esitys perustuu hallitusohjelman vankeuslain uudistuksiin, ja vankeuslain uudistukset ovat perussuomalaisten pitkäaikaisia tavoitteita.

Tässä esityksessä toteutuvat hallitusohjelman kirjaukset, selvitetään avolaitokseen sijoittamisen edellytykset siten, että entistä enemmän huomioidaan tuomion perusteena olevan rikoksen laatu ja vangin vaarallisuus. Varmuusosastoja koskevaa lainsäädäntöä kehitetään siten, että vankiloissa voidaan tehdä vaikuttavaa rikostorjuntaa, mahdollistetaan myös tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle, ehkäistään päihteiden salakuljetusta ja käyttöä vankilassa. Tässä kaiken keskiössä on vankilaturvallisuuden lisääminen, ja esityksen avulla vaikeutetaan rikosten tekemistä vankilasta käsin.

Kiitos, oikeusministeri Leena Meri, erinomaisesta esityksestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.39 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys tähtää vankilaturvallisuuden parantamiseen ja järjestäytyneen rikollisen toiminnan estämiseen vankiloiden sisällä. Keskeiset ehdotukset koskevat avolaitoksiin sijoittamista, varmuusosastojen käyttöä ja viestinnän valvontaa. Jatkossa kiinnitettäisiin enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vaarallisuuteen.

Tavoitteena on, ettei avolaitoksiin sijoitettaisi järjestäytyneen rikollisuuden jäseniä tai muita sellaisia henkilöitä, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan toisten vankien tai vartijoiden turvallisuutta. Varmuusosastolle sijoittaminen olisi jatkossa helpompaa ja tavoitteellisempaa. Sen tarkoituksena on estää tuleva rikollisuus tai vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantava toiminta.

Lakimuutos mahdollistaisi varmuusosastosijoitukset, kuten jo mainittu, paitsi järjestäytyneen rikollisuuden edustajille myös tutkintavangeille. Päätös sijoittamisesta perustuisi kokonaisarvioon vangin toiminnasta eikä enää edellyttäisi epäilyä tietyistä rikostunnistuksista. Lakiesitys parantaisi myös Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia valvoa vankien yhteydenpitoa.

Lisäksi lakimuutos tehostaisi vankien sijoittamista avolaitoksiin. Jos vanki täyttää avolaitokseen sijoittamisen ehdot, sijoitus olisi jatkossa toistaiseksi voimassa, eli määräaikaista avolaitossijoituksista luovuttaisiin. Tämä selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi nykyistä käytäntöä.

Lakiesitys mahdollistaisi myös vankien vankilaan ottamisen rajoittamisen tai siirtämisen vakavien häiriö- tai poikkeustilanteiden aikana, kuten suuronnettomuudet tai sota.

Tämä lakiehdotus on osa hallituksen turvallisuuspoliittista ohjelmaa, jolla pyritään tehostamaan rikostorjuntaa, kuten torjumaan väkivaltaa ja huumeiden käyttöä sekä salakuljetusta vankiloiden sisällä. Kiitos, ministeri Meri, tämän erinomaisen esityksen tuomisesta eduskuntaan. Teillä on ollut merkittävä rooli suomalaisten turvallisuuden parantamisessa, mitä tämäkin esitys hyvin todentaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

16.42 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme nyt lakiesitystä, jonka tarkoituksena on parantaa vankilan turvallisuutta ja torjua järjestäytynyttä rikollisuutta maassamme.

Nämä ovat erittäin hyviä asioita. On kaikkien etu, että kadut ovat turvallisia ja myös vankilat ovat turvallisia paikkoja.

Oma kokemukseni vankilasta on vuoden ajalta — ei vankina, mutta kävin kouluttamassa ammattitutkintoa varten erästä vankia vankilan sisällä.

Viime vuosina on kuitenkin noussut esiin vakava huoli siitä, mikä on vankiloidemme tilanne. Olemme valiokuntana tutustuneet useisiin Suomen vankiloihin, ja on tullut esille huolestuttavia asioita.

Vankien määrä on rangaistusten koventamisten vuoksi noussut parissa vuodessa 300 vangilla. Se vastaa yhtä suurikokoista vankilaa. Jo nyt vankilat ovat ylitäynnä, ja tämä lakiesitys lisää täyttöä suljetuissa vankiloissa, koska avovankiloihin siirtyvät vangit vähenevät muutosesityksen myötä. Tällä hetkellä avovankilat ovat täyttöasteiltaan vajaita.

Lainsäädännön muutoksissa, koski se sitten rangaistuksen kiristämistä, varjoon on jäänyt se, mikä on suomalaisten vankiloiden kyky vastata tehtyihin muutoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen pääjohtaja Anna Arola-Järvi muistutti Suomen Kuvalehden haastattelussa tänä vuonna, että Suomessa vankilaan ei voi jonottaa: ”Kaikki on otettava, mitä tulee, mihin tahansa vuorokauden aikaan, oli tilaa tai ei.”

Nyt tilanne on siis se, että Suomen vankilat ovat kerta kaikkiaan täynnä. Tämä asettaa vakavan turvallisuushaasteen sekä vangeille että vanginvartijoille. Lisäksi tämä johtaa siihen, että vankilat eivät enää parhaalla mahdollisella tavalla kykene valmistamaan vankeja vapautumista varten. Tiedämme, että tämä johtaa helposti takaisin rikosten polulle, kun vankeusaika päättyy, ja edessä on uusi vankilareissu.

Arvoisa puhemies! Viime keväänä toin esiin aserikoksia estävän lain yhteydessä talouden näkökulman. Näin talousvaliokunnan jäsenenä yhteiskuntaa koskevien kustannusten lisäämisestä tulee olla hyvin kriittinen. Vankilavuosi maksaa Suomessa 80 000 euroa vankia kohti, ja vankimäärä on tällä hetkellä 3 500 vankia. Jokainen voi tästä päätellä, miten suuri lasku yhteiskunnalle tästä tulee. Olisi tärkeää turvata riittävät vankilapaikat ja vankeinhoidon määrärahat ennen rikosten kiristämisestä aiheutuneiden tarpeiden toteutumista. Lisäksi on syytä muistaa, että yhteiskunnallisena tavoitteena pitää olla ennen muuta vankien määrän vähentäminen, ei lisääminen. Meidän pitää kaikin keinoin huolehtia siitä, että ihmiset eivät päätyisi vankilaan. Tästä esimerkiksi lapsiperheköyhyyden torjuminen olisi erittäin hyvä keino. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

16.46 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämäkin hallituksen esitys on äärimmäisen tarpeellinen ja ajankohtainen. Tämän esityksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa vankilaturvallisuutta, ehkäistä rikollista toimintaa vankiloissa ja torjua erityisesti järjestäytynyttä rikollisuutta. Nämä muutokset ovat osa hallitusohjelmaan kirjattuja linjauksia ja osa perussuomalaisia tavoitteita torjua rikollisuutta Suomessa.

Yhtenä nostona haluan puhua avolaitossijoituksista. Jatkossa sijoituspäätöksissä tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota siihen, minkälaisia rikoksia vangilla on taustalla ja kuinka vaarallinen vanki on. Avolaitokseen ei sijoitettaisi vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai jotka vaarantaisivat avolaitoksen turvallisuutta. Samalla luo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

vuttaisiin määräaikaisista avolaitossijoituksista, eli jos vanki täyttää edellytykset, sijoitus olisi lähtökohtaisesti toistaiseksi voimassa. Näillä toimilla selkeytetään käytäntöjä ja vähennetään väärinkäytöksiä.

Toisena nostona haluan puhua varmuusosastoista. Jatkossa vankiloiden järjestyssään-
nöissä perustettaisiin varmuusosastot ja niiden rooli olisi entistä selkeämpi turvallisuustoi-
menpide. Vangin sijoittaminen varmuusosastolle perustuisi tällöin kokonaisarvioon hänen
toiminnastaan. Tässä tavoitteena on estää mahdollinen tuleva rikollinen toiminta tai vanki-
laturvallisuutta vakavasti vaarantava käytös. Tämä antaa konkreettisen keinon puuttua eri-
tyisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankiloissa. Tällä hallituksen esityksellä
mahdollistettaisiin myös tutkintavankien sijoittautuminen varmuusosastoille. Tämän osalta
nykyisessä lainsäädännössä on merkittävä aukko, joka paikataan tällä muutoksella ja jolla
voimme vahvistaa Rikosseuraamuslaitoksen keinoja torjua rikollisuutta jo tutkintavan-
keuden aikana.

Arvoisa rouva puhemies! Kolmantena nostona tuon esille viestinnän ja valvonnan ja
päihteiden torjunnan. Jatkossa puheluiden kuuntelua koskeva päätös voitaisiin tehdä kah-
den viikon määräajaksi, kuten tällä hetkellä on mahdollista jo kirjeiden osalta. Tämä pa-
rantaa mahdollisuuksia valvoa rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää. Lisäksi varmuus-
osastolle sijoitetun vangin keskustelua lapsen tapaamisen yhteydessä voitaisiin kuunnella
ja tallentaa teknisesti ensisijaisesti aikuisen tapaajan eikä lapsen osalta.

Neljäntenä ja viimeisenä nostona tuon poikkeusolojen sääntelyn. Vankeuslakiin ehdote-
taan mahdollisuutta rajoittaa uusien vankien ottamista vankilaan. Tämä koskisi normaali-
olojen vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja. Näin pystytään varautumaan esimerkiksi
epidemiaoihin, suuronnettomuuksiin tai muihin vakaviin kriiseihin.

Arvoisa rouva puhemies! Nykytilastot kertovat karua kieltä siitä, että avolaitoksissa ta-
pahtuu vuosittain satoja ehtojen rikkomisia, luvattomia poistumisia ja päihderikkomuksia.
Vuosittain tehdään yli 500 päätöstä siitä, että vankeja siirretään takaisin suljettuun laitok-
seen. Siksi kaikille pitäisi olla selvää, että meidän täytyy tarkentaa olemassa olevia käytän-
töjä.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset parantavat vankilaturvallisuutta ja
ehkäisevät rikollisuutta. Erityisesti järjestäytyntä rikollisuutta pystytään jatkossa torju-
maan entistä tehokkaammin, mikä on askel kohti turvallisempaa Suomea. — Kiitos, arvoi-
sa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.49 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Suomalaisissa vankiloissa on tungosta,
muttei yksin suomalaisten tähden. Ulkomaalainen rikollisuus on vakava ja alati kasvava
ongelma. Kaikista vangeistamme tällä hetkellä ulkomaalaisia on 24 prosenttia, siis jo lähes
joka neljäs vanki, useita satoja henkilöitä. Luku olisi vieläkin korkeampi, mikäli huomioi-
simme myös maahan muuttaneet ja ulkomaalaistaustaiset henkilöt, jotka ovat jo saaneet
Suomen kansalaisuuden.

Kun vuosi suljetussa vankilassa maksaa keskimäärin yli 80 000 euroa vankia kohden,
nousee karkeastikin arvioiden kustannus useista sadoista ulkomaalaisista vangeista mo-
niin kymmeniin miljooniin euroihin, puhumattakaan rikollisuuden kustannuksesta ja kuor-
mituksesta poliisille, tuomioistuimelle, yhteiskunnalle ja aivan tavan ihmisille. Toisinaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

ulkomaalaisen rikollisuuden ongelmia vähätellään, sillä onhan meillä rikollisia omastakin takaa, kyllähän suomalaisetkin rötöstelevät.

Minulle nämä vähättelevät hokemat kuitenkin perustelevat, miksi ulkomaalaisen rikollisuuden torjumisen tulisi olla nimenomaisesti ensisijaista. Emme tarvitse omien rikollistemme lisäksi ulkomailta, rajojemme ulkopuolelta, uusia rikollisia. Tätä perustelee sekin, että vankilamme ovat jo tupaten täynnä. Päivätasolla vangittuna istuu keskimäärin 3 500 henkilöä. Määrä on kasvanut voimakkaasti tällä vuosikymmenellä ja todennäköisesti myös jatkaa kasvuaan lähitulevaisuudessa. Täyteen ahdettujen vankiloiden käyttöaste huitelee siis jo 110 prosentissa. Tilanteen korjaaminen vaatisi satoja vankeja nykyistä vähemmän tai satoja vankipaikkoja nykyistä enemmän. Mitäpä jos aloittaisimme tyhjentämällä omat vankilamme ulkomaalaisista rikollisista — karkottamalla, siirtämällä heidät muihin, muiden maiden vankiloihin? Tungos vankiloissa helpottuisi, ja rahaa sekä vaivaa säästyisi valtavasti.

Tämä täyteen ahdettujen vankiloiden ongelma aiheuttaa pitkittyessään monenlaisia vakavia ongelmia. Se haastaa henkilöstön riittävyyden, ja riittämätön henkilöstö aiheuttaa sekä ylikuormitusta ja sairastelua että vaaratilanteita vankiloiden arjessa. Henkilöstövaajeen vuoksi joudutaan turvautumaan entistä useammin sulkutiloihin. Niiden aikana vangit ovat selleissään jopa 23 tuntia vuorokauden aikana. Toistuvien sulkutilojen vuoksi vankien turhautuminen lisää häiriötä, levottomuutta, jopa väkivallan uhkaa. Ylikuormittunut henkilöstö sairastelee, ja ylikuormitus lisää myös virheiden riskiä. Tilanteesta kärsivät niin vangit kuin henkilökuntakin.

Hallitus on vastannut ja vastaa näihin kriminaalipolitiikan haasteisiin lukuisilla keinoilla tämän vaalikauden aikana. Nyt käsiteltyllä hallituksen esityksellä puututaan niihin muun muassa niin, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan vankilaturvallisuutta. Myös päihteiden salakuljetusta ja käyttöä vankilassa pyritään nyt kitkemään entistä voimakkaammin toimin. Lisäksi muutoksella parannetaan keinoja puuttua erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden mahdollisuuksiin jatkaa rikollista toimintaa vankilassa. Selvitysten mukaan tällä hetkellä esimerkiksi vankien puheluita kuunnellaan liian vähän tarpeeseen, vankeusaikaan, rikollisuuden paljastamiseen ja sen estämiseen liittyvään hyötyyn nähden. Esityksessä ehdotetaankin, että vankeuslain nojalla tehtävä päätös puheluiden kuuntelemisesta voitaisiin tehdä kahden viikon määräajaksi. Näin sääntely vastaisi kirjeen lukemista koskevia määräaikoja. Näin parannettaisiin mahdollisuuksia valvoa erityisesti epäiltyä rikolliseen toimintaan liittyvää viestintää.

Lakimuutosten ohella hallitus on aloittanut vankipaikkojen lisäämisen: jopa 400 uutta vankipaikkaa vuoteen 2033 mennessä. Olemassa oleviin vankiloihin on jo sekä tekeillä että suunnitteilla isoja laajennuksia. Esimerkiksi Vantaan vankilaa laajennetaan, Vaalassa on hiljattain otettu käyttöön uusi vankila ja myös Ouluun on rakenteilla uusi vankila. Nämä hankkeet tuovat yhteensä 200 suljettua vankipaikkaa Suomeen. Sen lisäksi kevään kehyspäätöksessä varmistuneen hallituksen rahoituksen turvin rakennetaan muun muassa Turun vankilaan noin 140 vankipaikan lisäosa, jonka on tarkoitus valmistua vuonna 2027. Lisäksi tarkoitus on rakentaa Pirkanmaalle suljettu vankila, jossa ensivaiheessa toteutuisi noin 100 vankipaikkaa, jotka valmistuvat 2030-luvun alkupuolella. Näiden hankkeiden lisäksi käynnistetään uuden suljetun vankilan suunnittelu Uudellemaalle.

Lopuksi on syytä muistuttaa, että vankipaikkojen ja vankiloiden lisääminen ei ole itse-tarkoitus. Niin tehdään, koska se on välttämätön varotoimenpide silloin, kun esimerkiksi rikollisuus lisääntyy, rangaistuksia korotetaan, poliisien määrää lisätään, kun yhä useampi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

rikos johtaa myös rangaistukseen ja/tai kun muut, ehkäisevät toimenpiteet eivät ole tepsineet rikollisuuteen. Näitä tarpeellisia kriminaalipolitiikan tiukennuksia ei tehdä siis itsetarkoituksellisesti tai varsinaisesti kenenkään kiusaksi vaan rikoksesta seuraavan rangaistuksen eli rikosvastuun toteuttamiseksi sekä tavallisten suomalaisten oikeuksien turvaamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.